ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN 3093-9089

Buxoro - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 1-Son 2026-yil

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan

BOSH MUHARRIR:
Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li
Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta'limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta'lim instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Tadjixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorvich - Texnika fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich - pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti "Pedagogika" kafedrasi mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta'limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O'quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish boshqarma boshlig'i).

Xamidov Akmal Amrulloyevich – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) (Buxoro viloyati Pedagogik mahorat markazi direktori)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo`yicha birinchi prorektor).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo'yicha direktor o'rinbosari)

Rustamov Shavkat Shuhrat o'g'li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasi mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasi professori).

Kosimov Ubaydulla Axrorovich - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Buxoro viloyati Pedagogik mahorat markazi Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari kafedrasi mudiri)

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasi dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrasi dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Mas’ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o'g'li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Tadjixodjayev Zokirkhoja Abdusattorovich — Doctor of Technical Sciences, Professor.

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the "Pedagogy" Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Khamidov Akmal Amrulloyevich — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Director of the Bukhara Regional Center for Pedagogical Excellence.

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Shavkat Shuhrat o'g'li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the "Psychology" Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the "Psychology" Department).

Kosimov Ubaydulla Axrorovich — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology, Educational Technologies at the Bukhara Regional Center for Pedagogical Excellence.

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, "Psychology" Department).

провоцирующие факторы, а также ответ на лечение значительно различаются в различные периоды жизни:

Обзор литературы

Международные авторы Hanifin, Rajka, Bieber, Leung в своих работах подчеркивают гетерогенную природу и сложный патогенез атопического дерматита. Научные исследования, посвященные возрастным особенностям атопического дерматита (Spergel, Paller), направлены на оценку патогенетических и клинических характеристик заболевания в периоды младенчества, детства и взрослого возраста.

Работы по изучению атопического дерматита в Узбекистане (А.А. Алимова, Н.Н. Носирова, Ш.Т. Тургунов) послужили сбору данных об эпидемиологии и клиническом течении заболевания в условиях нашей страны. Однако влияние климатических и экологических факторов, характерных для Андижанской области, на течение атопического дерматита еще недостаточно изучено.

Научная литература указывает, что если у младенцев атопический дерматит часто связан с пищевой аллергией, то у взрослых причиной могут выступать стресс, профессиональные факторы и вторичные инфекции.

Методология исследования

Исследование проводилось методом ретроспективного и проспективного анализа. Наблюдение велось на основе медицинских документов 450 пациентов с атопическим дерматитом, обратившихся в учреждения здравоохранения Андижанской области в период с 2018 по 2023 годы.Участники исследования.Младенцы (до 2 лет): 120 человек.Дети (3-12 лет): 180 человек.Подростки (13-17 лет): 80 человек.Взрослые (18 лет и старше): 70 человек.Методы исследования.Клинико-анамнестический анализ (демографические характеристики пациентов, анамнез заболевания, семейная аллергическая нагрузка).Оценка степени тяжести заболевания на основе индекса SCORAD (Scoring Atopic Dermatitis).Аллергологические тесты (пищевой дневник для младенцев, кожные и серологические тесты для старших возрастных групп).Микробиологическое исследование (выявление вторичных инфекций).Статистический анализ результатов лечения.Распределение пациентов на группы по возрасту.Анализ особенностей клинического течения в каждой группе.Анализ протоколов лечения и оценка их эффективности.Сравнительный анализ результатов по возрастным группам.Результаты исследования показали, что в Андижанской области атопический дерматит наиболее часто наблюдается у младенцев (43%) и детей (32%). Частота возникновения заболевания у подростков составила 18%, у взрослых – 7%.Особенности течения по возрастным группам.Младенцы (до 2 лет): Тяжелое течение (средний индекс SCORAD 58.7), в большинстве случаев связано с пищевой аллергией (молоко, орехи, яйца, рыба). Очень хороший ответ на терапию.Дети (3-12 лет): Хроническое течение (средний индекс SCORAD 42.3), часто сочетается с респираторной формой аллергии (в 60% случаев), возрастает роль психологических факторов.Подростки (13-17 лет): Обострение заболевания или переход в ремиссию (средний индекс SCORAD 38.9). Гормональные изменения и эмоциональный стресс являются основными триггерами.

Взрослые (18+): Вторичные инфекции (в 55% случаев), контакт с профессиональными аллергенами (в 30% случаев), средний индекс SCORAD 35.4.

Результаты исследования и лечения:У младенцев наиболее эффективными оказались соблюдение диеты кормящей матерью и применение местных кортикостероидов (91% достигли ремиссии).У детей комплексное лечение (антигистаминные препараты, эмоленты, защита от аллергенов) дало результат в 78% случаев.У подростков терапия в сочетании с психологической помощью улучшила результаты на 25%.У взрослых потребовалась терапия с добавлением антибиотиков и меры профессиональной безопасности.

Заключение. На основе результатов данного исследования, проведенного в условиях Андижанской области, можно констатировать наличие существенных различий в

клиническом течении, этиопатогенезе и эффективности лечения атопического дерматита в различных возрастных группах. Данные, полученные в ходе исследования, позволили глубже понять возрастную динамику атопического дерматита, а также разработать индивидуальные стратегии терапии и профилактики для каждой возрастной группы.Результаты исследования показали, что в Андижанской области атопический дерматит наиболее часто наблюдается среди младенцев (43%) и детей (32%). Эта ситуация, вероятно, может быть связана с особенностями возрастного состава населения области, генетическими факторами, а также с местными пищевыми привычками, провоцирующими аллергические реакции в раннем детском возрасте. Более редкая встречаемость заболевания среди подростков (18%) и взрослых (7%), с одной стороны, указывает на переход «атопического марша» в другие аллергические заболевания, а с другой – на вероятность вхождения детского атопического дерматита в ремиссию.Основные различия в клиническом течении по возрастным группам заключаются в следующем.В младенческом периоде атопический дерматит начинается остро, протекает с мокнущими экзематозными поражениями и связан преимущественно с пищевыми аллергенами. Из-за незрелости иммунной системы и слабости барьерной функции кожи заболевание часто может протекать с осложнениями.В детском возрасте болезнь приобретает хронический характер, преобладают утолщение и сухость кожи. Возрастает роль респираторных аллергенов, контактных аллергенов и психологических факторов.В подростковом периоде может наблюдаться как обострение, так и облегчение заболевания, что связано с гормональными изменениями и психологическим стрессом. Повышенная чувствительность к внешности приводит к значительному снижению качества жизни пациента.В зрелом возрасте атопический дерматит протекает хронически, в тяжелой форме, с распространенными кожными поражениями, интенсивным зудом и частыми вторичными инфекциями. Профессиональные риски и стресс являются ведущими триггерами.Исследование также четко определило, что климато-географические условия Андижанской области (сухой климат, длительное цветение растений) оказывают специфическое влияние на течение атопического дерматита. В области чаще наблюдались случаи обострения в весенне-летний период (апрель-июль), что объясняется влиянием пыльцы и высокой температуры.Анализ результатов лечения показал, что для каждой возрастной группы необходим дифференцированный подход.Для младенцев наиболее эффективными считаются диета кормящей матери, широкое применение эмолентов и использование топических кортикостероидов средней силы короткими курсами.Для детей важны защита от аллергенов, антигистаминные препараты, восстановление барьерной функции кожи и психологическая помощь.Для подростков необходим комплексный подход с учетом гормональных изменений и психологических факторов, включая интеграцию психологического подхода в терапию.Для взрослых важно устранение профессиональных рисков, своевременное лечение вторичных инфекций, применение иммуномодуляторов и разработка стратегий долгосрочного управления заболеванием.Практические рекомендации.Внедрить в систему здравоохранения Андижанской области систему дифференциального приема и наблюдения пациентов с атопическим дерматитом по возрастным группам.Разработать для каждой возрастной группы протоколы лечения, адаптированные к местным условиям.Организовать образовательные программы для населения по профилактике атопического дерматита, правильному питанию и уходу за кожей.Развивать услуги психодерматологической помощи для подростков и взрослых.Проводить точный эпидемиологический мониторинг атопического дерматита в области.Направления будущих исследований.Изучение генетических аспектов атопического дерматита в Андижанской области.Определение роли местных пищевых аллергенов в патогенезе атопического дерматита.Оценка влияния изменений климата на динамику аллергических дерматитов у населения области.Изучение эффективности методов традиционной медицины в лечении атопического дерматита.Разработка стратегий сохранения долгосрочной ремиссии.В заключение следует

отметить, что для успешного управления атопическим дерматитом в условиях Андижанской области необходим комплексный, индивидуальный и долгосрочный подход с учетом возрастных особенностей клинического течения. Профилактические и лечебные меры, разработанные с учетом уникальных климатических, экологических и демографических условий области, могут значительно улучшить качество жизни пациентов.

Использованная литература.

1. Hanifin J.M., Rajka G. Diagnostic features of atopic dermatitis // Acta Derm Venereol. – 1980.
2. Spergel J.M. Epidemiology of atopic dermatitis and atopic march in children // Immunology and Allergy Clinics. – 2010.
3. Bieber T. Atopic dermatitis // N Engl J Med. – 2008.
4. Leung D.Y.M. New insights into atopic dermatitis // J Clin Invest. – 2004.
5. Paller A.S. et al. The atopic march and atopic multimorbidity: Many trajectories, many pathways // J Allergy Clin Immunol. – 2019.
6. Алимова А.А. Атопический дерматит у детей в Узбекистане // Дерматологический журнал. – Ташкент, 2015.
7. Носирова Н.Н. Клинико-иммунологические особенности атопического дерматита // Новая эра в медицине. – 2018.
8. Тургунов Ш.Т. Экологические факторы и кожные заболевания в Андижанской области // Экология и здоровье. – 2020.
9. Williams H.C. et al. The UK Working Party's Diagnostic Criteria for Atopic Dermatitis // Br J Dermatol. – 1994.
10. Wollenberg A. et al. Consensus-based European guidelines for treatment of atopic eczema (atopic dermatitis) in adults and children // J Eur Acad Dermatol Venereol. – 2018.

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich
Toshkent amaliy fanlar universiteti
"Bank va moliya" kafedrasi katta o'qituvchisi
Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi
"Moliya va moliyaviy texnologiyalar" yo'nalishi 3-bosqich talabasi

TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHDA XORIJ TAJRIBASI

Annotatsiya. *Ushbu ilmiy maqolada O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb etishda tijorat banklarining roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda bank tizimining moliyaviy vositachilik funksiyalari, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlari hamda investorlar ishonchini shakllantirishdagi o'rni yoritilgan. Tahlil natijalariga ko'ra, tijorat banklari investitsiya muhitini yaxshilash va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim institutsional omil hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *xorijiy investitsiyalar, tijorat banklari, investitsiya muhiti, bank tizimi, moliyaviy vositachilik, iqtisodiy o'sish.*

Аннотация. *В данной научной статье анализируется роль коммерческих банков в привлечении иностранных инвестиций в экономику Узбекистана. Рассматриваются функции банковской системы как финансового посредника, механизмы финансирования инвестиционных проектов и их значение в формировании доверия иностранных инвесторов. Результаты исследования подтверждают, что коммерческие банки являются ключевым институциональным элементом повышения инвестиционной привлекательности и устойчивого экономического развития страны.*

Ключевые слова: *иностранные инвестиции, коммерческие банки, инвестиционный климат, банковская система, финансовое посредничество, экономический рост.*

Abstract. *This article examines the role of commercial banks in attracting foreign investment to the economy of Uzbekistan. The study focuses on the functions of the banking system as a financial intermediary, mechanisms for financing investment projects, and the contribution of banks to building investor confidence. The findings indicate that commercial banks play a crucial institutional role in improving the investment climate and supporting sustainable economic growth.*

Key words: *foreign investment, commercial banks, investment climate, banking system, financial intermediation, economic growth.*

Kirish. Bugungi globallashuv va kapital harakatining jadallashuvi sharoitida xorijiy investitsiyalarni jalb etish milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlar uchun xorijiy investitsiyalar ishlab chiqarish salohiyatini kengaytirish, ilg'or texnologiyalarni joriy etish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda olib borilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar xorijiy investorlar uchun qulay va ochiq investitsiya muhitini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, ushbu jarayonda tijorat banklarining roli tobora ortib bormoqda.

Mamlakatda investitsiya faoliyatini huquqiy jihatdan qo'llab-quvvatlash maqsadida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining 25.12.2019 yildagi "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-598-son[1] Qonuni xorijiy investorlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ular uchun teng va adolatli sharoitlar yaratishni nazarda tutadi. Mazkur qonun tijorat banklarining investitsiya jarayonlaridagi ishtirokini kengaytirish, moliyaviy vositachilik funksiyalarini rivojlantirish hamda xalqaro kapital oqimini jalb etishda institutsional asos bo'lib xizmat qilmoqda.

[1] https://lex.uz/uz/docs/-4664142

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022 yildagi “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son[2] Farmonida bank-moliya tizimini transformatsiya qilish, banklarning investitsion faolligini oshirish va xalqaro moliya bozorlariga integratsiyasini chuqurlashtirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan.

Aynan tijorat banklari xorijiy investitsiyalarni jalb etishda moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, kreditlash, loyihalarni baholash, risklarni boshqarish va investorlar bilan samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yish orqali muhim ko‘prik vazifasini bajarmoqda. Shu bois, O‘zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb etishda tijorat banklarining o‘rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning iqtisodiy o‘sishdagi rolini ochib berish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda moliya tizimi, xususan tijorat banklarining o‘rni iqtisodiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Moliyaviy vositachilik nazariyasiga ko‘ra, rivojlangan bank tizimi investitsiya jarayonlarini jadallashtiradi, kapitalni samarali taqsimlaydi va xorijiy investorlar uchun axborot assimetriyasini kamaytiradi. Ushbu yondashuvning nazariy asoslari Ross Levine tomonidan 1997-yilda e’lon qilingan tadqiqotlarda batafsil asoslab berilgan bo‘lib, unda bank tizimi rivoji va iqtisodiy o‘sish o‘rtasida barqaror ijobiy bog‘liqlik mavjudligi empirik jihatdan isbotlangan.

Xalqaro moliya institutlari tadqiqotlarida ham tijorat banklarining xorijiy investitsiyalarni jalb etishdagi roli alohida ta’kidlanadi. Jahon banki mutaxassislari Asli Demirgüç-Kunt va Ross Levine tomonidan 2008-yilda olib borilgan tadqiqotlarda bank sektorining institutsional sifati va moliyaviy barqarorligi to‘g‘ridan to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi qayd etilgan. Mualliflar banklar orqali kreditlash, to‘lov tizimlari va risklarni boshqarish mexanizmlarining takomillashuvi investorlar ishonchini mustahkamlashini asoslab beradi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda banklarning vositachilik funksiyasi UNCTAD tomonidan e’lon qilingan 2021-yilgi Jahon investitsiya hisobotida ham muhim omil sifatida ko‘rsatib o‘tilgan. Hisobotda rivojlanayotgan davlatlarda tijorat banklarining investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, qo‘shma loyihalarda ishtirok etish va xalqaro moliya bozorlariga chiqishdagi roli investitsiya muhitining jozibadorligini oshirishi ta’kidlangan.

Markaziy va Sharqiy Yevropa hamda MDH mamlakatlari tajribasini tahlil qilgan Erik Berglöf va Patrick Boltonning 2002-yildagi ilmiy ishlarida bank sektorini isloh qilish xorijiy kapital oqimini jalb etishda muhim shartlardan biri sifatida ko‘rsatiladi. Ularning xulosalariga ko‘ra, bank tizimi shaffofligi va korporativ boshqaruvning kuchayishi xorijiy investorlar uchun moliyaviy xatarlarni kamaytiradi.

O‘zbekiston iqtisodiyoti kontekstida tijorat banklarining investitsion jarayonlardagi roli mahalliy olimlar tomonidan ham o‘rganilgan. B.A. Abdukarimov va Sh.I. Mustafakulovning ilmiy tadqiqotlarida banklarning investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi ishtiroki, xorijiy kredit liniyalarini jalb etish hamda eksportga yo‘naltirilgan korxonalarni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari tahlil qilingan. Mualliflar bank tizimini modernizatsiya qilish xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishda muhim omil ekanini ilmiy asoslaydi.

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki va xalqaro moliya institutlari hamkorligida tayyorlangan tahliliy hisobotlarda tijorat banklarining kapital yetarliligi, xalqaro reytinglar bilan ishlashi va xalqaro moliya institutlari bilan hamkorligi xorijiy investorlar ishonchini oshirayotgani qayd etilgan. Ushbu tadqiqotlar bank sektorining transformatsiyasi mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda strategik ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, tijorat banklari xorijiy investitsiyalarni jalb etishda nafaqat moliyaviy vositachi, balki institutsional barqarorlik va investorlar ishonchini ta’minlovchi muhim subyekt sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Davlat statistika qo‘mitasi, Jahon banki va UNCTADning rasmiy ochiq statistik bazalaridan olindi. Tijorat banklari faoliyati va xorijiy investitsiyalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni

[2] https://lex.uz/uz/docs/-5841063

aniqlashda taqqoslama tahlil, dinamik qatorlar tahlili hamda mantiqiy-taqqoslash usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Oʻzbekiston iqtisodiyoti soʻnggi yillarda global integratsiya jarayonlariga izchil kirib bormoqda va bu jarayonning ajralmas qismi sifatida xorijiy investitsiyalarni jalb etish samaradorligi tobora oshib bormoqda. Xorijiy investitsiyalarni jalb etish murakkab jarayon boʻlib, unda tijorat banklari investitsion muhitni shakllantirish, kapital oqimini yoʻnaltirish va moliyaviy vositachilik tizimini mustahkamlash orqali markaziy rol oʻynaydi. Tijorat banklari nafaqat kreditlash mexanizmlarini taklif qiladi, balki investorlar uchun xavfsizlik, pul oqimlarini kuzatish va investitsiya loyihalarini baholash boʻyicha kompleks xizmatlarni ham amalga oshiradi.

Tijorat banklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etishning birinchi va asosiy mexanizmi banklar bilan toʻgʻridan-toʻgʻri investorlar oʻrtasida moliyaviy aloqalarni oʻrnatishdir. Banklar investorlarning ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish, loyiha rentabelligini baholash, risklarni aniqlash va investorlarni investitsiya shartlari bilan yaqindan tanishtirish orqali investitsiya qarorlarini soddalashtiradi. Bu jarayonda banklarning ichki baholash tizimlari hamda xalqaro moliyaviy standartlarni qoʻllash qobiliyati investorlar ishonchini oshiradi. Oʻzbekiston bank tizimi restrukturizatsiya va modernizatsiya jarayonidan oʻtmoqda, bu esa banklarning xalqaro moliya bozorlarida shaffofligini oshirishga xizmat qilmoqda. Mintaqaviy va global investitsiya fondlari, shuningdek, banklar bilan hamkorlikda tijorat banklarining aktivlarini aniq va hisobdor tarzda boshqarish tajribasi shakllanmoqda.

Investitsion muhitni yaxshilash boʻyicha davlat siyosati ham tijorat banklarining rolini mustahkamlaydi. Xususan, “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati toʻgʻrisida”gi qonun investitsion faoliyatni tartibga soluvchi mustahkam huquqiy asos boʻlib, investorlar manfaatlarini himoya etish, sarmoya oqimini erkinlashtirish va davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarini belgilaydi. Ushbu qonun investitsiya loyihalarini moliyalashtiruvchi banklar uchun shaffof tartibni yaratadi va banklar tomonidan xorijiy investitsiyalarni jalb etish jarayonida yuzaga keladigan yuridik toʻsiqlarni kamaytiradi. Huquqiy asosning aniq va barqarorligi investorlar uchun katta ahamiyatga ega, chunki bu ularning sarmoya xavfsizligini taʼminlaydi va investitsiya qilingan kapitaldan samarali foyda olish imkoniyatini oshiradi. Shuningdek, iqtisodiyotni liberallashtirish va raqobatbardosh bozor mexanizmlarini joriy etish boʻyicha qabul qilingan boshqa normativ hujjatlar ham banklar orqali xorijiy kapitalni jalb etishda ijobiy sharoit yaratmoqda.

Tijorat banklari xorijiy investitsiyalarni jalb etishda oʻzining asosiy funktsiyalaridan biri sifatida kredit portfelini diversifikatsiya qilish imkoniyatini ham beradi. Banklar investorlar uchun investitsiya loyihalarini kreditlashda maxsus mahsulotlar — uzoq muddatli kredit liniyalari, strukturalangan moliyalash, garov mexanizmlari va kafolat xizmatlarini taklif qiladi. Bu esa investorlar uchun kapitalning qaytish muddatini moslash va risklarni boshqarish boʻyicha qoʻshimcha imtiyozlarni yaratadi. Misol uchun, chet el kapitali bilan hamkorlikda ishlayotgan tijorat banklari orasida faoliyat koʻrsatayotgan yirik tijorat banklarining statistikasiga koʻra, investitsion kreditlar portfeli oʻsib borayotgan tendensiyani saqlab qolmoqda, bu esa iqtisodiyotni rivojlantirish uchun zarur resurslarni jalb etish imkoniyatini kengaytiradi. Xalqaro kredit liniyalari orqali banklar xorijiy moliya institutlari bilan hamkorlik qilib, investorlar uchun qulay sharoitlar yaratmoqda va shu orqali investitsiya oqimlarini kuchaytiradi.

Banklar tomonidan xorijiy investorlar uchun shu bilan birga valutani almashtirish va pul oʻtkazmalari boʻyicha xizmatlar ham yoʻlga qoʻyilgan. Bu investitsiya jarayonida valyuta risklarini boshqarish, pul oqimlarini tezkor amalga oshirish va xalqaro moliyaviy operatsiyalarni soddalashtirish imkonini beradi. Chet el kapitalining respublikaga kirib kelishini soddalashtirish boʻyicha amaliy chora-tadbirlar investorlar uchun bank orqali xizmat koʻrsatishni jozibador qiladi. Masalan, xorijiy fuqarolar va yuridik shaxslar uchun bank hisob raqamlarini ochish tartibining sodda va soddalashtirilgan shakli investorlar uchun qulay investitsiya sharoitini taʼminlashga xizmat qiladi.

Tijorat banklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etishning yana bir muhim yoʻnalishi — bu bankning oʻzi kapitaliga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdir.

So'nggi yillarda tegishli normativ bazani takomillashtirish orqali tijorat banklarining o'z kapitaliga xorijiy investorlarni jalb etish tartibi soddalashtirildi, bu esa banklar sektorining global integratsiyasini chuqurlashtirishga xizmat qilmoqda. Xorijiy sarmoyadorlar bank kapitali strukturasiga osonroq kirish imkoniga ega bo'lib, bu banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish bilan birga, ularning global moliyaviy aktivlar bozorlarida raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Portfel investorlarining kirib kelishi banklar faoliyatida korporativ boshqaruvni yaxshilaydi, shaffoflikni oshiradi va banklar bozorida samaradorlikni oshiradi.

Tijorat banklari, shuningdek, investitsiya loyihalarini baholash va ularni monitoring qilish bo'yicha yuqori malakali ekspertiza xizmatlarini taklif etadi. Bu funksiya investorlar uchun investorlik qarorlarini asoslash va risklarni oldindan aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Lokatsion tahlil, loyihaning rentabelligi, valyuta risklari, makroiqtisodiy muhit va boshqa omillarni chuqur o'rganish banklar orqali taklif etiladigan xizmatlar to'plamiga kiradi. Bu esa investorlar manfaatlarini himoya qilish, investitsiya samaradorligini oshirish va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi. Tijorat banklarining investitsiyaviy tahlil xizmatlari milliy iqtisodiyotning istiqbolli sohalarini aniqlashga yordam beradi, bu esa sermahsul sohalarga sarmoyalarni yo'naltirish orqali iqtisodiy rivojlanishni jadallashtiradi.

Banklar orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etishning ijobiy natijalari haqida statistik ma'lumotlar ham mavjud. Masalan, respublika investitsiyalari statistikasi bo'yicha investitsiyalar hajmi barqaror o'sib borayotgani kuzatiladi, bu esa banklar orqali sarmoya oqimining mustahkam asosga ega ekanini ko'rsatadi. Bu tendensiya banklar orqali investitsiya jalb etish mexanizmlarining amaliy samaradorligini yaqqol aks ettiradi (1-jadval).

1-jadval. Asosiy kapitalga investitsiyalarda chet el investitsiyalari va kreditlarining ulushi, foizda[3]

Klassifikator	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
O'zbekiston Respublikasi	18,5	20,7	23,8	24,3	43,6	42,7	42,3	42,8	56,7	69,4
Qoraqalpog'iston Respublikasi	48,2	44,6	10	23,7	36,9	38,9	37,4	38,7	56,6	70,1
Andijon viloyati	4,4	4,9	7,2	14,8	39,6	36,3	45,6	48,4	63,9	77,9
Buxoro viloyati	35,9	52,4	71	44	53,9	48,2	58,5	58,4	72,1	82,3
Jizzax viloyati	2,9	7,3	10,8	8,7	48,8	61,9	44,5	47,3	70,7	75,6
Qashqadaryo viloyati	17,6	27,5	18	51,1	70,3	69,3	53,6	47	58	70,7
Navoiy viloyati	3	5,1	24,2	34	39,9	67,8	61,3	54,4	66,7	82,1
Namangan viloyati	21,9	22,6	31,6	33,5	45,8	37,2	29,8	34,7	55,7	82,3
Samarqand viloyati	4	2,2	2,8	4,7	27,8	27	34,9	52,7	49,3	59,6
Surxondaryo viloyati	10,4	9,8	11,5	21,4	66,3	60,1	45,2	42,3	66	62,4
Sirdaryo viloyati	10,8	7,7	4,6	9,6	44,8	48,7	59,8	79,1	81,4	70
Toshkent viloyati	15,3	13,7	12	9,6	26	26,7	34,3	32,4	56	71,3
Farg'ona viloyati	7,6	8,9	5,8	19,4	42,7	41,3	39,1	44,8	51,8	60,9
Xorazm viloyati	2,7	5,8	6,8	8,5	42,5	32	33,5	32,3	47,4	59,2
Toshkent shahri	13	16,4	18,1	15,1	36,7	29,9	37,3	30	40,3	51,7

[3] Manba: Stat.uz ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

Nutq texnikasining ta’lim samaradorligiga ta’siri tarbiyaviy jihatdan ham namoyon bo‘ladi. O‘qituvchining madaniyatli, muloyim va hurmatga asoslangan nutqi o‘quvchilarda ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi. Bu esa o‘quvchilarning o‘z fikrini erkin bayon etishiga, xatodan qo‘rqmasdan faol qatnashishiga sharoit yaratadi. Aksincha, qo‘pol yoki noaniq nutq o‘quvchilarda ishonchsizlik va darsga bo‘lgan salbiy munosabatni keltirib chiqarishi mumkin. Shu bois nutq texnikasi o‘qituvchining pedagogik odobi va muloqot madaniyati bilan chambarchas bog‘liqdir.

Shuningdek, pedagogik jarayonda nutq texnikasi bilimlarni tizimli va mantiqiy yetkazish imkonini beradi. O‘qituvchi fikrni izchil bayon etib, tushunchalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniq ko‘rsata olsa, o‘quvchilarda yaxlit tasavvur shakllanadi. Bu esa bilimlarning mustahkamlanishiga va ularni amaliyotda qo‘llash ko‘nikmasining rivojlanishiga olib keladi. Nutq texnikasi rivojlangan o‘qituvchi murakkab mavzularni ham sodda va tushunarli shaklda izohlab bera oladi, bu esa ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta’lim samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. O‘qituvchining nutqiy mahorati o‘quvchilarning bilimni o‘zlashtirish darajasi, darsga bo‘lgan qiziqishi va umumiy ta’lim natijalariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli pedagoglarning nutq texnikasini doimiy ravishda rivojlantirib borish ta’lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta’lim samaradorligiga ta’siri chuqur psixologik va didaktik asoslarga ega bo‘lib, u ta’lim jarayonining barcha bosqichlarida o‘z ifodasini topadi. O‘qituvchining nutqi orqali bilimlar yetkaziladi, munosabatlar shakllanadi va tarbiyaviy ta’sir amalga oshiriladi. Shu sababli nutq texnikasi pedagog faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi sifatida qaraladi. O‘qituvchining ovoz imkoniyatlaridan to‘g‘ri foydalanishi, nutq sur’atini dars mazmuniga mos ravishda boshqarishi va so‘zlarni aniq talaffuz qilishi o‘quvchilarning eshitish va idrok etish jarayonini yengillashtiradi hamda bilimlarni ongli o‘zlashtirishga yordam beradi.

Pedagogik jarayonda nutq texnikasi o‘quvchilarning diqqatini jamlash va uni uzoq vaqt davomida saqlab turishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ifodali va jonli nutq darsni qiziqarli jarayonga aylantiradi, o‘quvchilarda mavzuga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. O‘qituvchining intonatsiya va urg‘ulardan o‘rinli foydalanishi muhim tushunchalar va asosiy g‘oyalarni ajratib ko‘rsatishga xizmat qiladi. Natijada o‘quvchilar dars mazmunini yaxshiroq tushunadilar va eslab qoladilar. Bu holat ta’lim samaradorligining oshishida muhim omil hisoblanadi.

Nutq texnikasining samarali bo‘lishi pedagogik muloqot sifatini ham belgilaydi. O‘qituvchining ochiq, muloyim va ishonchli nutqi o‘quvchilar bilan o‘zaro hurmatga asoslangan munosabatni shakllantiradi. Bunday muhitda o‘quvchilar savol berishdan, fikr bildirishdan tortinmaydilar, bu esa dars jarayonida faol ishtirokni ta’minlaydi. O‘quvchilarning nutqiy faolligi oshgani sari ularning tafakkuri rivojlanadi, bilimlarni mustaqil o‘zlashtirish ko‘nikmalari shakllanadi. Shu jihatdan nutq texnikasi faqat o‘qituvchi nutqiga emas, balki o‘quvchilarning ham nutqiy rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Pedagogik jarayonda nutq texnikasi tarbiyaviy samaradorlikni oshirishda ham muhim o‘rin tutadi. O‘qituvchining so‘z orqali beradigan bahosi, rag‘batlantiruvchi yoki tanqidiy fikrlari o‘quvchining o‘ziga bo‘lgan ishonchi va o‘qishga bo‘lgan munosabatiga bevosita ta’sir etadi. Madaniyatli va odobli nutq o‘quvchilarda nutqiy etika, hurmat va muomala madaniyatini shakllantiradi. Bu esa ta’lim jarayonining nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy maqsadlariga ham xizmat qiladi.

Umuman olganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta’lim samaradorligini ta’minlovchi muhim pedagogik shartlardan biridir. O‘qituvchining nutqiy mahorati darsning mazmunli, tushunarli va ta’sirchan bo‘lishini belgilaydi. Nutq texnikasi rivojlangan pedagog o‘quvchilarni bilim olishga unday oladi, ularning qiziqishini oshiradi va ta’lim jarayonining yuqori natijalarga erishishini ta’minlaydi. Shu bois nutq texnikasini takomillashtirish pedagoglarning kasbiy rivojlanishida ustuvor yo‘nalishlardan biri bo‘lib qolaveradi.Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta’lim samaradorligiga ta’siri o‘qituvchining kasbiy mahorati va shaxsiy ta’sirchanligini namoyon etuvchi asosiy omillardan biri sifatida qaraladi. Ta’lim jarayonida bilim faqatgina axborot sifatida emas, balki o‘qituvchining so‘zi, ohangi va muloqot madaniyati orqali o‘quvchi ongiga singdiriladi. Shu jihatdan nutq texnikasi o‘qituvchining darsni qanday tashkil etishi, mavzuni qanday ochib berishi va o‘quvchilarni qanday

ruhlantira olishini belgilaydi. To'g'ri va ifodali nutq o'quvchilarda ishonch uyg'otadi, bu esa bilimlarni qabul qilish jarayonini yengillashtiradi.

Pedagogik jarayonda nutq texnikasi o'quvchilarning idrok va tafakkur jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchining nutqi mantiqiy va izchil bo'lsa, o'quvchilar tushunchalar o'rtasidagi bog'liqlikni oson anglaydilar. Nutq sur'atining o'rtacha va vaziyatga mos bo'lishi o'quvchilarning eshitish orqali qabul qilish qobiliyatini oshiradi. O'rinli pauzalar esa o'quvchilarga eshitilgan axborotni tahlil qilish va xulosa chiqarish imkonini beradi. Bunday nutqiy tashkil etilgan dars o'quvchilarning bilimni mustahkam o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Nutq texnikasining ta'lim samaradorligiga ta'siri darsda psixologik qulay muhit yaratishda ham namoyon bo'ladi. O'qituvchining xotirjam, muloyim va ishonchli nutqi o'quvchilarda xavfsizlik va qo'llab-quvvatlanish hissini uyg'otadi. Natijada o'quvchilar o'z fikrini erkin bayon etishga, savollar berishga va muhokamalarda faol qatnashishga moyil bo'ladilar. Bu holat ta'lim jarayonining interfaol tus olishiga va o'quvchilarning bilish faolligi oshishiga olib keladi.

Shuningdek, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta'limning tarbiyaviy samaradorligini ham oshiradi. O'qituvchining nutqida namoyon bo'ladigan hurmat, sabr-toqat va odob o'quvchilar uchun namuna bo'lib xizmat qiladi. So'z orqali berilgan rag'batlantirish o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi, ehtiyotkor va o'rinli tanqid esa uning o'z ustida ishlashiga undaydi. Shu tarzda nutq texnikasi o'quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta'lim samaradorligini ta'minlovchi muhim pedagogik omil hisoblanadi. O'qituvchining nutqiy mahorati dars mazmunini chuqur anglash, o'quvchilarning faolligini oshirish va ta'lim-tarbiya jarayonida yuqori natijalarga erishishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shu sababli pedagoglar nutq texnikasini doimiy ravishda takomillashtirib borishlari ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti bo'lib qoladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta'lim samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. O'qituvchining nutqiy mahorati o'quvchilarning bilimlarni chuqur va ongli o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Shu sababli bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida nutq texnikasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta'lim samaradorligini oshiruvchi yetakchi omillardan biri hisoblanadi. O'qituvchining ravon, aniq va ifodali nutqi o'quvchilarning bilimni ongli o'zlashtirishiga, dars jarayonida faol ishtirok etishiga hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarining rivojlanishiga xizmat qiladi. Nutq texnikasi orqali o'qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o'quvchi shaxsiga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadi, ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi va o'zaro muloqotni mustahkamlaydi. Shu bois bo'lajak va amaldagi pedagoglarning nutq texnikasini doimiy ravishda rivojlantirib borish ta'lim sifatini yuksaltirish, pedagogik mahoratni oshirish va zamonaviy ta'lim talablariga mos, raqobatbardosh o'qituvchi shaxsini shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi.Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, pedagogik jarayonda nutq texnikasi o'qituvchining kasbiy faoliyatini belgilovchi asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. O'qituvchining so'zlash uslubi, ovoz ohangi, nutqning mantiqiyligi va ifodaliligi ta'lim mazmunining o'quvchi ongiga qay darajada samarali yetib borishini belgilaydi. Nutq texnikasi mukammal shakllangan pedagog dars jarayonini mazmunli, tushunarli va qiziqarli tashkil eta oladi, bu esa o'quvchilarning bilimlarni puxta o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, nutq texnikasi ta'lim jarayonida pedagogik muloqot va tarbiyaviy ta'sirning asosiy vositasi bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchining madaniyatli va ta'sirchan nutqi o'quvchilarda hurmat, ishonch va ijobiy munosabatni shakllantiradi. Bunday muhitda o'quvchilar erkin fikr bildiradilar, darsda faol ishtirok etadilar va o'rganilayotgan mavzuga qiziqishlari ortadi. Natijada ta'lim jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanmay, o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, bo'lajak o'qituvchilarda nutq texnikasini rivojlantirish va pedagogik jarayonda undan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Nutqiy mahoratga ega bo'lgan pedagog zamonaviy ta'lim talablariga javob bera oladigan, o'quvchi bilan samarali muloqot o'rnata oladigan va jamiyatda o'z o'rniga ega bo'lgan barkamol avlodni tarbiyalashga qodir mutaxassis sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati.

1. Saidova N. Pedagogik nutq va ta’lim samaradorligi. – Toshkent, 2020.
2. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2022.
3. UNESCO. Teaching Effectiveness and Communication, 2021.

MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich	**Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari**	**6**
Rustamov Shavkat Shuxratovich	**Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari**	**10**
Ostanov Shuxrat Sharifovich	**Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari**	**14**
Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li	**O'smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari**	**19**
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li	**Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash**	**24**
Axtamova Ferangiz G'ayratovna	**O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar**	**30**
Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li	**O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni**	**35**
Hamroyev Jasur	**Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish**	**40**
Axmedova Zarina Rahmat qizi	**Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish**	**44**
Khakimov Shukhrat Shodievich	**Methods of studying the military servant and the military team**	**49**
N.Z.Jumayev	**Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri**	**56**
Sharopov Suxrob Shodi o`g`li	**Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetentsiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari**	**60**
Boboqulova O'g'iloy Komil qizi	**Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari**	**64**
Saidova Nodira Nu'monovna	**Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli**	**68**
Bobojonova Dilnura Husniddin qizi	**Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari**	**73**
Абдужабборов Тохиржон Курбанович	**Особенности течения и лечения атопического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области**	**78**

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o`tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlari	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g’li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug’bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnalogiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug’ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morchilik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi	Nogironligi bo‘lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo‘shilishi	166
Jamaldinov Sarvar Azimjanovich	Raqamli ta’lim jarayonlarini o‘rgatishning bo‘lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi	Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir	The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Rajab Ostonovich	Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon Tolibjon qizi Iskandarov Sherzod Abdug‘aniyevich	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Туйбаева Саида Бахтияровна	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon Adxamjon qizi	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Zulayho Saidali qizi	Umumta’lim maktablarida xulqi og’ishgan o‘quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Saida Rahimovna	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi	Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o‘quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Dilnoza Aleksandrovna Mirzayev Ismoiljon Xasanjon o‘g‘li	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Xasanova Aziza Kumushbek qizi	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Izzatillo Axmadillo o'g'li	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta’sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Саулат Толыбаевич	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi	Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o‘zini boshqarishning o‘zaro aloqasi	231
Ro‘ziyeva Sitora Odil qizi	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Madinaxon Sherquzi qizi	Mustaqil ta’lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta’siri	237
Murodjonova Dilzoraxon Tolibjon qizi	Kimyoning kriminalistikadagi o‘rni	240